

Catedra de filosofie și bioetică

BIOETICĂ

Disciplină obligatorie

Vitalie Ojovan, dr. hab. în filos., conf. univ.

Prelegeri – 15 ore

Seminare – 30 ore

Sem. I – examen

Literatura:

Dicționar de filozofie și bioetică. Chișinău: Medicina, 2004.

Filosofia medicinei (cu elemente de bioetică medicală). Coord.: V.Ojovanu. Chișinău: Medicina, 2017.

Banari, I. *Îndrumări metodice la bioetică.* Coord.: V.Ojovanu. Chișinău: Print Caro, 2022.

Ojovanu, V. *Axiologia și Medicina: dimensiuni teoretico-metodologice.* Ed. A II-a. Chișinău: Print Caro, 2024.

Țirdea, T.N. *Bioetică.* Manual. Chișinău: Medicina, 2017.

Tema: Bioetica: originea, obiectul de studiu și traseele de dezvoltare

Vitalie Ojovan, dr. hab. în filos., conf. univ.

Plan:

- **Conceptul de bioetică, premisele și geneza**
- **Obiectul de studiu al bioeticii**
- **Aspectele bioeticii**
- **Modelele bioeticii**
- **Principiile și imperativele bioeticii**
- **Modelele socioculturale ale bioeticii**
- **Bioetica și filosofia**
- **Strategia supraviețuirii**
- **Moralitatea și raționalitatea**

Conceptul de bioetică

- **Bioetica** (gr. *bios* - viață și *ethos* – obicei, caracter moral) constituie **o orientare științifică interdisciplinară** a problemelor etice, filosofice și antropologice ce apar în legătură cu progresul științelor biomedicale și implementarea noilor tehnologii în practica socială.
- Ea se situează la hotarele dintre filosofie, etică, biologie, medicină, jurisprudență, teologie etc.
- Termenul *bioetica* a fost introdus în știință de biologul american **Van Potter** în a. 1969 în opera sa “Bioetica - o punte spre viitor”.
- El interpretează bioetica ca pe o îmbinare dintre cunoștințele biologice și valorile umane.

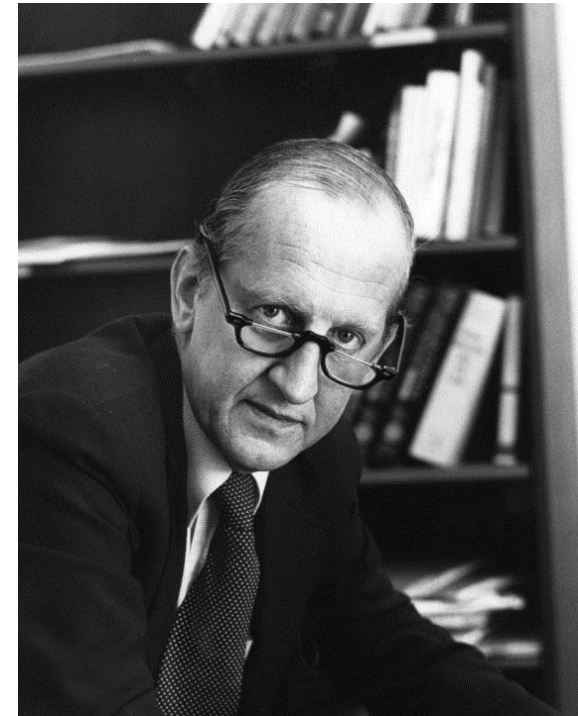
Van Renssellar Potter

- **Van Renssellar Potter (1911-2001)** – vestit savant și umanist american. Înainte de a II-lea Război Mondial absolvește facultatea de biologie (specialitatea biochimie) a Universității din Brookings st. South Dakota, apoi masteratul la Universitatea Wisconsin st. Madison. După obținerea titlului de doctor activează la Institutul de biochimie din Stockholm împreună cu vestitul prof. **H.A.Krebs**.
- Activează la Universitatea Wisconsin profesor-oncolog. În anii -50 a demonstrat efectivitatea preparatelor chimice la tratamentul cancerului.
- Autor a mai mult de 350 lucrări științifice în biochimie și alte domenii, inclusiv **50 articole și monografii în bioetică**.
- În lucrările sale abordează un șir de probleme ce se referă nu numai la biochimie, dar și la fiziologie, ecologie, filosofie, sociologie etc.
- Op. pr.: “Fermenți, creșterea celulelor și cancerul” (1950), “Bioetica – o punte spre viitor” (1971), “Modelul structural al ADN” (1959), “Bioetica globală” (1988) ș.a.

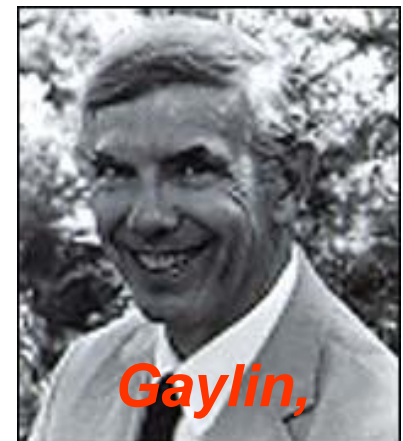
Andreas Hellegers

- Noțiunea “bioetică” în literatura didactică și științifică a fost introdusă de un faimos obstetrician și embriolog de origine olandeză, **Andreas Hellegers**, fondator al Institutului de Etică “Kennedy” (Kennedy Institute of Ethics) și cercetător în domeniul demografiei.
- El considera bioetica ca o știință capabilă de a reuni valori prin dialogul și confruntarea dintre medicină, filosofie și etică.
- După Hellegers obiectul bioeticii (domeniul de studiu) îl constituie **aspectele etice implicate în practica clinică**. El reduce etica biologică la etica medicală, ceea ce nu este justificat atât teoretic, cât și practic.

Daniel Callahan și Willard Gaylin

- Dar cu câțiva ani înaintea lui Potter și Hellegers, faimosul Hastings Center, prin aportul **filosofului Daniel Callahan** și **psihiatrului Willard Gaylin**, deja se preocupă de studierea și **formularea normelor etice în domeniul cercetării și experimentării biomedicale**.
- Ei au reunit oameni de știință, cercetători, filosofi pentru a discuta aceste probleme și **au fondat Institutul Social de Etică și Știință (pe banii proprii)**. Acest institut de cercetare independent, laic, non-profit a declanșat o valoroasă activitate educativă.

Premisele bioeticii

- Bioetica apare ca o **reacție de răspuns la noile probleme** ce țin de viață, sănătate și moarte, de sporirea interesului oamenilor față de drepturile lor, referitoare inclusiv și la propria lor existență atât corporală cât și spirituală, de poziția societății vis-a-vis de pericolul ce amenință însăși viața de pe Pământ, generat de acutizarea problemelor globale ale omenirii.
- Există opinia conform căreia bioetica apare odată cu **agravarea și complicarea problemelor morale ale medicinei contemporane**, în legătură cu amenințarea omenirii de către știința și tehnica performantă.
- Alți savanți consideră că **bioetica apare după 1946**, când au fost condamnați medicii naziști pentru experimentele lor inumane asupra oamenilor și prizonierilor de război.

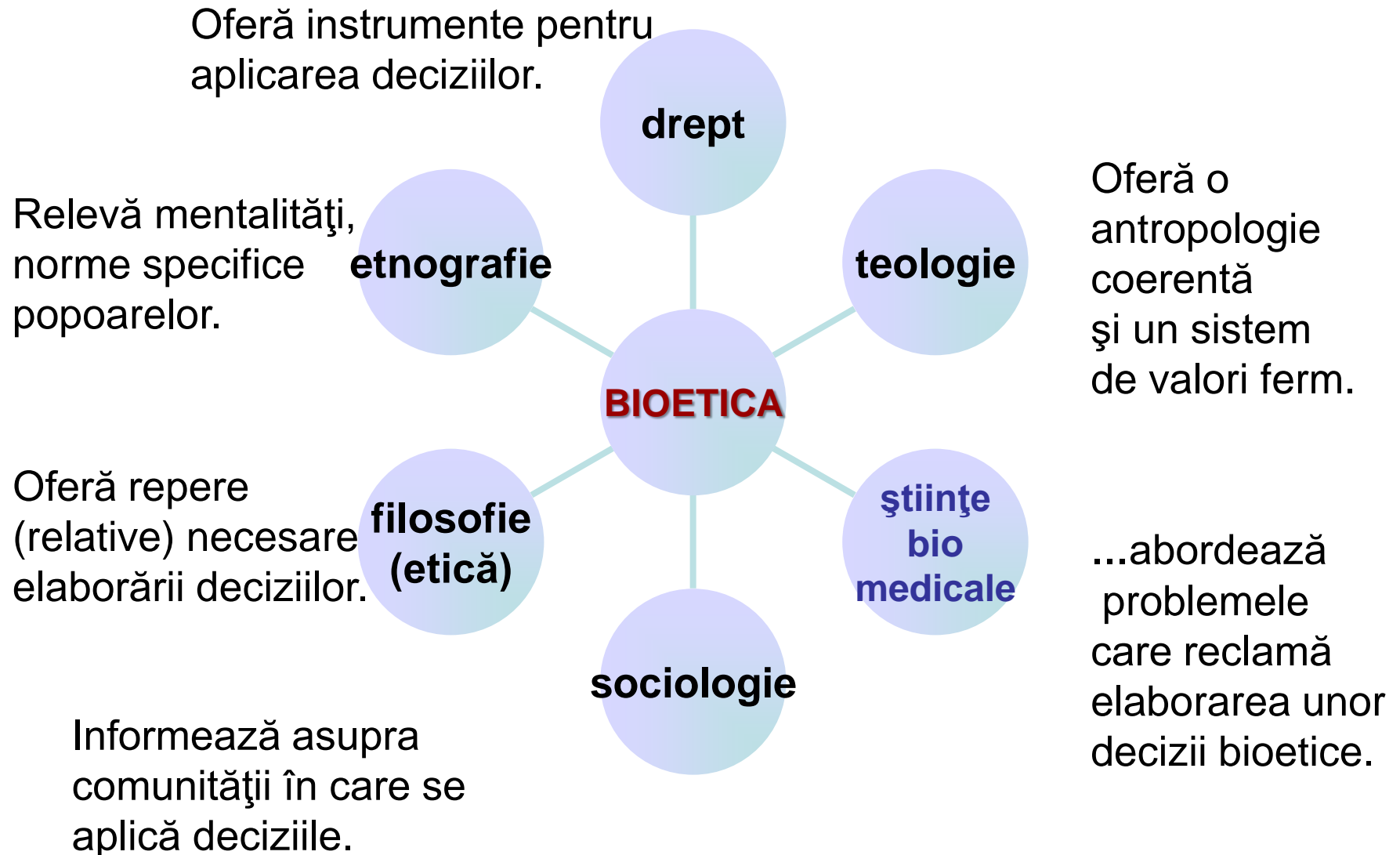
Premisele bioeticii

- **Progresul tehnico-științific** a agravat considerabil multe probleme globale. Progresul aduce nu numai rezultate pozitive, el preconizează și grave consecințe negative în toate domeniile de activitate umană, inclusiv în medicină.
- Bioetica apare și în legătură cu **necesitatea determinării strategiei de supraviețuire a omenirii, preîntâmpinării omnicidului planetar**, preîntâmpinării și evitării catastrofei ecologice globale.
- Apariția bioeticii este condiționată și de **dezvoltarea intensivă a cunoștințelor biomedicale, tabloului medical al lumii și lumii biomedicale.**

Sursele bioeticii ca domeniu interdisciplinar

Acte normative

- **1947 – Declarația privind experimentele pe om**
- **1948 - Declarația universală a drepturilor omului**
- **1949 – Elaborarea codului internaț. de etică medicală**
- **1953 – Decretul privind responsabilitatea medicală**
- **1964 - Codul normelor și principiilor experimentului pe om**
- **1968 – Diagnosticul de moarte**
- **1970 – Grefele de organe**
- **1970-75 – Avortul terapeutic**
- **1975 – Cercetările științifice pe om**
- **1975 – Etică și psihiatrie**
- **1990 - Etică și genetică**
- **1996 – Protecția drepturilor și demnității umane**
- **1997 – Drepturile omului și biomedicina etc.**

Legile juridice nu întotdeauna sunt perfecte și este necesitate de a reglementa și controla diferite activități prin instituțiile publice.

Bioetica în sens îngust

- În prezent există două interpretări a bioeticii: în sens îngust și larg.
- În sens îngust bioetica se confundă cu etica medicală profesională, limitându-i conținutul doar la problemele etice ale raportului “medic - pacient” ce apar actualmente în legătură cu implantarea intensivă în practica medicală a tehnologiilor noi performante, scientofage.
- Sarcina principală a bioeticii sub acest aspect constă în **explicarea etico-filosofică a situațiilor problematice limitrofe** ca eutanasia, esența morții (concepția religioasă și cea științifică), ingineria genetică, transplantologia, implantarea organelor artificiale, experimentele clinice (inclusiv și cele ale embrionului uman), avorturile, autoidentificarea sexuală a omului, noile tehnologii ale nașterii copiilor, clonarea etc.

Bioetica în sens larg

- **În sens larg** - poate fi interpretată ca etica viului (vietății) în genere.
- Explicarea ne tradițională a bioeticii reiese din inevitabilitatea **extinderii sferei cunoștințelor etice asupra biosferei** - cerință extrem de importantă a revoluției noosferice contemporane.
- Începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea sub influența progresului tehnico-științific capătă o dezvoltare intensă nu numai etica profesională (etica medicului, ziaristului, pedagogului, savantului etc.), dar și cunoștințele etice integrale ce se referă atât la relațiile interpersonale, cât și la relațiile omului cu mediul ambiant - cu lumea vegetală, animală, biosfera în întregime.

Obiectul bioeticii

- Bioetica constituie acel domeniu al științei care examinează **relațiile în sistemul „om-biosferă“** de pe pozițiile eticii clasice, eticii normative.
- **Obiectul bioeticii** este studierea sistemică a naturii vii și a comportamentului uman în lumina valorilor și principiilor morale.
- Bioetica este sinteza științelor despre viață și sănătatea umană și are drept scop protejarea valorii vieții în toate aspectele ei.
- Ea este o **știință despre supraviețuirea tuturor sistemelor vii în viziunea eticii universale**. Supraviețuirea omului și omenirii depinde de atitudinea noastră corectă față de tot ce e viu.
- Privită sub acest aspect, bioetica iese din limita eticii profesionale medicale și se apropie mai mult de etica ecologică împreună cu care unindu-și forțele să elucideze aspectul etico-filosofic al problemelor viitorului omenirii și a vieții de pe Terra.

Obiectivele bioeticii

- Bioetica ca **domeniu al științei și ca institut social** are câteva obiective principale:
  - să contribuie substanțial la **elaborarea concepției strategice de supraviețuire** a întregului ecosistem, a biosferei în special;
  - **să protejeze valoarea vieții** în genere, vieții umane, sănătatea individuală și cea publică, în particular;
  - să îndrume opinia publică în cunoașterea modalităților ce servesc la **îmbunătățirea calității vieții** și la împiedicarea inhibițiilor fizice, psihice, morale, spirituale ale persoanei umane;
  - **să reglementeze în mod legislativ atât cercetările biomedicale, practica ocrotirii sănătății** (mai ales domeniile transplantologiei, determinării momentului morții, limitele susținerii vieții bolnavilor incurabili, noilor tehnologii medicale ș.a.), cât și orice activitate socială ce ține de existența omenirii.

Aspectele bioeticii

- **O analiză profundă a bioeticii este posibilă prin evidențierea aspectelor acestui fenomen. În acest caz delimităm patru aspecte principale:**
  - **Sociofilosofic**
  - **Axiologic**
  - **Juridic**
  - **Medical**

Aspectul sociofilosofic

- Bioetica poartă un caracter general-uman, este o varietate a activității intelectuale și a practicii sociale care **are scopul de a garanta posibilitatea dialogului și solidarității oamenilor** în apărarea binelui și opunerea răului generat de activitatea contemporană a oamenilor.
- Bioetica contribuie la **evidențierea celor mai actuale probleme sociale**. Astăzi omenirea se găsește în fața unui pericol global legat de consecințele negative ale progresului tehnico-științific. Pentru a depăși această primejdie **e necesar de a conștientiza acele probleme ce provoacă pericolul nominalizat și de a schimba mentalitatea oamenilor.**

Aspectul sociofilosofic

- **E necesar să înțelegem specificul vieții**, să ne convingem că etica este nemijlocit legată cu științele naturii, că **nu trebuie să existe divergențe dintre moralitate și viață**.
- Bioetica formulează o nouă paradigmă a gândirii care relevă pericolul prezentat de individualism și de colectivism și care **protejează idealurile democratismului**. Bioetica devine **un mecanism extrem de important în restructurarea democratică a biopoliticii societății contemporane**.

Aspectul axiologic

- Bioetica contribuie la **formarea unui nou sistem etico-normativ și valoric**, care ar trasa o ieșire din situația critică de astăzi.
- Repercusiunile progresului tehnico-științific, societatea tehnogenă, informatizarea accelerată a domeniilor de activitate umană, situația social-politică și economia de piață au dus la **devalorizarea și deumanizarea medicinei**, atitudinii noastre neglijente față de natură, față de relațiile sociale în genere.
- Bioetica formulează noi exigențe referitoare la interacțiunea, obligativitatea și **responsabilitatea oamenilor**, dând prioritate valorilor general-umane.

Aspectul axiologic

- Viața este valoare în sine, valoarea supremă. **Lupta pentru viață este un postulat axiologic al bioeticii și determină deci toate celelalte valori și relații umane.**
- Principala sarcină a bioeticii constă în **determinarea și formularea unui nou sistem de valori și orientări umane**, care ar corespunde drepturilor omului, scopurilor fundamentale ale civilizației contemporane.

Aspectul juridic

- Bioetica este o **formă de protecție a drepturilor omului**, inclusiv și dreptul lui la viață, la sănătate, la autodeterminare liberă.
- Bioetica trebuie să formeze condiții în care ocrotirea sănătății să devină un drept inalienabil al omului. Însă obiectul bioeticii nu se reduce doar la viața umană și attributele ei, ci și la **reglementarea juridică a relațiilor omului cu biosfera**, a societății cu natura prin intermediul principiilor acestui domeniu al științei.

Aspectul juridic

- Bioetica afirmă unitatea abordării științifice cu valorile umaniste (dând prioritate majoră valorilor și scopurilor umane).
- Bioetica tinde **să reglementeze cercetările științifice** reieșind din valorile umaniste, să formuleze norme și reguli ale cercetărilor biomedicale, ținând cont de drepturile omului.

Aspectul medical

- **Aspectul medical** al bioeticii nu-i altceva decât **manifestarea umanismului în medicină**, autoconștiința critică a comunității profesionale a medicilor.
- În legătură cu progresul tehnico-științific **în medicină se schimbă viziunea despre normă și patologie, moral și amoral.**
- Avem un șir de probleme ce nu pot fi rezolvate doar de pe pozițiile medicinei, sau a moralei.

Aspectul medical

- **Medicina trebuie să ofere argumente științifice pentru fundamentarea bioeticii, iar bioetica - să prezinte postulate morale pentru justificarea deciziilor medicale.**
- Bioetica trebuie să justifice moral rezolvarea multor **probleme medicale:** avortul, transplantarea organelor, determinarea limitelor vieții și morții, eutanasia ș.a.

Principiile bioeticii

- Bioetica, ca și orice domeniu al științei, se bazează pe câteva principii:
- **Principiul biosferocentrist** grație căruia se impune și se argumentează necesitatea depășirii postulatului antropocentrist în elaborarea noilor paradigme de existență umană. În centrul cercetărilor bioeticii se situează nu numai viața umană ca valoare supremă, nu numai Homo Sapiens dar și protejarea animalelor, plantelor, biosferei în întregime;
- **Principiul coevoluționist** (dezvoltării coevolutive) care preconizează o interacțiune și o existență armonioasă dintre societate și natură, dintre om și biosferă.

Principiile bioeticii

- **Principiul acordului informat** presupune că autonomia și libertatea pacientului trebuie să se întemeieze pe o informație deplină, adecvată și oportună.
- **Principiul moralității** derivă din recunoașterea moralei ca imperativ universal al comportamentului oamenilor față de tot ce-i viu, din recunoașterea valorii supreme a vieții individului, a libertății umane;
- **Principiul libertății și responsabilității** a bioeticianului, a medicului, sau a pacientului. Profesionistul trebuie să se simtă liber și independent, dar în același timp responsabil pentru acțiunea. El trebuie să respecte nu numai libertatea și demnitatea ființei umane, dar și a oricărei ființe vii și (vietăți).

Principiile bioeticii

- În literatura științifică **se discută și alte principii** ale bioeticii:
- **Integrității terapeutice** (orice intervenție asupra pacientului trebuie să fie orientată spre binele întregului organism),
- **Socializării** (de ajutor, de caritate - fiecare acțiune curativă trebuie să ție cont nu numai de prețuri, beneficiu, dar și de justețe, de echitatea socială în situațiile concrete).
- **Autonomiei personalității**
- **Nu dăuna**
- **Binefacerii**
- **Echității** etc.
- Credem ca **aceste postulate țin mai mult de etica medicală**, ele au un caracter destul de concret și nu pot fi universalizate astfel încât să devină principii generale ale bioeticii.

Imperativele bioeticii

- Dacă principiile sunt fundamentul științei, nucleul teoriei, atunci **imperativele prezintă obligații, necesități categorice și necondiționate, cerințe a științei (bioeticii) către cercetătorii săi.** În bioetică se evidențiază următoarele **imperative:**
- **Moralității** care ne obligă de a menține normele și regulile tradiționale către tot ce-i viu, de a aplica o morală adevărată la sistemul “om-biosferă”.

Imperativele bioeticii

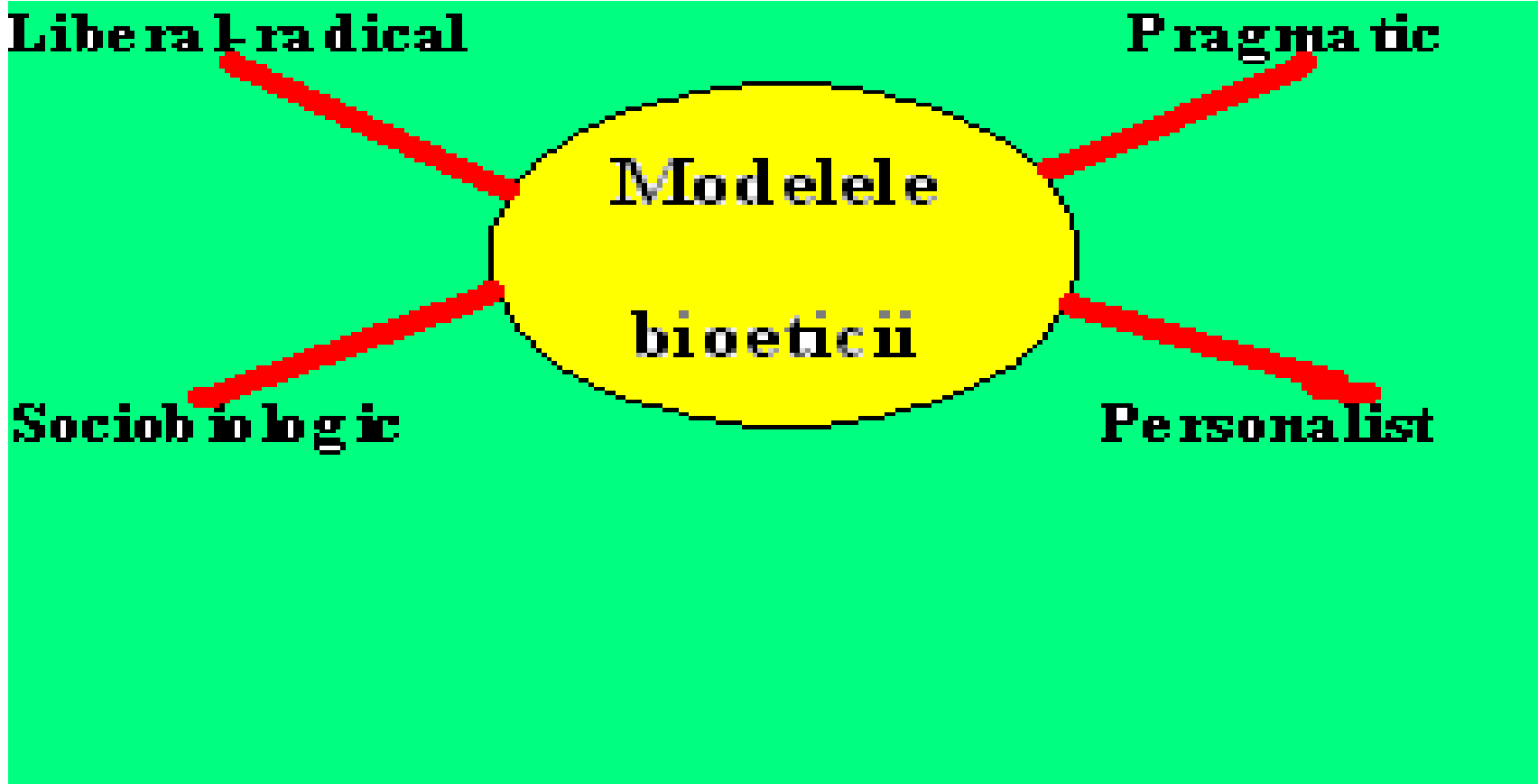
- **Vulnerabilității** – care poate fi atacat ușor, care are părți slabe și se referă la toate ființele vii și fiecare viață în parte, este caracteristic și pentru anumite grupuri de oameni (copii, bolnavi, bătrâni, invalizi).
- **Libertății și responsabilității** ce ne obligă de a nu absolutiza libertatea activității, fiindcă **libertatea poate exista numai într-o anumită corelație cu responsabilitatea**. Cercetătorul este liber în acea, măsură, în cât este responsabil pentru soarta plantelor, animalelor și omului, în măsura asigurării securității personale și sociale.

Imperativele bioeticii

- **Nu dăuna** – importantă cerință în activitatea cercetătorilor, în special în experimentele biomedicale. Aici dăuna poate fi de mai multe feluri și cauzată de atitudinea neconștiincioasă a cercetătorului, pregătirea insuficientă a specialistului, incapacitatea savantului ori medicului de a îndeplini corect funcțiile sale, de a asigura securitatea ființelor vii ș.a.
- **Binefacere** – fiecare cercetător în știință, în special în biologie și medicină, nu are dreptul de a efectua investigații și experimente fără a ține cont de așa valori ca virtute, bunătate, caritate, milă, compasiune etc.

Modelele bioeticii

Modelele bioeticii – reprezintă diferite interpretări socioculturale ale bioeticii. Prin ele se oferă posibilitatea alegerii tipului istorico-cultural de bioetică, ce ar corespunde mai adecvat tradițiilor, obiceiurilor, credințelor religioase etc.

Modelul liberal-radical

- Își are originea încă din timpurile revoluției franceze, decurge din postulatul conform căruia **este legiferat și permis tot ce este dorit, acceptat și nu lezează libertatea altora.**
- Acest model justifică avortul, alegerea liberă a sexului copilului ce e pe cale de naștere, libertatea fecundării artificiale (in-vitro, extracorporală) pentru femeile singure și necăsătorite, uterul împrumutat, libertatea experimentelor, suicidul.

Modelul liberal-radical

- Tipul de bioetică nominalizat a avut un răsunset amplu și a devenit convingere a unei mari părți a opiniei publice, preconizând ca importante câteva obiective: succesul în domeniul cercetărilor științifice, succesul în domeniul medical ce se referă la sexualitate, la contracepție, la raporturile sexuale, la avort, succesul în domeniul eutanasiei.
- Declarând autonomia personalității, acest model afirmă o libertate dihotomică, redusă, libertate pentru acel ce nu e în stare s-o valorifice. Cine apără, spre exemplu, libertatea copilului ce e pe cale de naștere, cine duce responsabilitatea pentru embrion? Nu-i libertate fără responsabilitate.

Modelul pragmatic

- Are temeliile în cultura anglosacsonă. **Totul se reduce la cost și profit, nu există valori fără de folos.** Se consideră că nu pot fi fundamentate niște criterii superioare și metafizice cum ar fi adevărul și norma universală.
- **Utilitarismul** științific ocupă un loc de frunte și predomină în raport cu binele individual al persoanei.
- **Acest model se asociază cu mercantilismul.** Pe unul și același cântar se pun viața umană și valorile științei.

Modelul pragmatic

- Se recurge la acest model în unele cazuri de diagnostică prenatală, când trebuie de luat decizia: ori avort, ori naștere (în dependență de starea sănătății a fătului).
- Dar totuși acest model nu-i justificat moral, fiindcă presupune compararea valorilor incomparabile - viața și sănătatea umană cu profitul economic sau științific.

Modelul sociobiologic

- Modelul **sociobiologic** naturalist este **o sinteză a diferitor paradigme** culturale, rezultatul interacțiunii diverselor concepții: evoluționismului, sociobiologismului, antropologismului și ecologismului.
- Conform acestui model **viața a apărut în procesul evoluției și adaptării ei la mediu, iar procesele evoluționiste se referă și la societate.**
- **Nu etica dictează legi biologiei, ci viceversa - biologia impune norme și principii eticii.**

Modelul sociobiologic

- Deci **progresul tehnico-științific (și social) va furniza criterii și postulate moralității.** În noile condiții, în noua poziție a omului în cosmos și în lumea biologică (în biosferă) ar trebui să elaborăm un nou sistem de valori, fiindcă acel anterior nu mai este potrivit pentru a satisface configurația noii ecosisteme, care vine să se instaleze.
- E vorba de **civilizația noosferică** cu etapele ei (informațională, ecologică, cosmică etc.), de noile paradigme ce ar asigura existența și supraviețuirea umană.

Modelul personalist

- Este cel mai important și acceptat de majoritatea savanților. El rezultă din raționalitatea și libertatea omului. Omul este personalitate fiindcă este unica ființă capabilă să descopere sensul lucrurilor și să dea sens propriilor acțiuni prin intermediul noțiunilor.
- Personalitatea umană este unitatea sufletului și trupului, este un suflet întrupat și un trup însuflețit. În fiecare om poate fi regăsită valoarea universului și întregii omeniri.

Modelul personalist

- Din aceste considerente **personalitatea umană trebuie să fie punctul de reper a ceea ce este permis sau ne permis.**
- Filosoful din Grecia antică **Protagoras** a formulat maxima: ”Omul este măsura tuturor lucrurilor”.
- Modelul personalist asigură protecția omului în toate manifestările lui (libertate și responsabilitate, unitatea costului și profitului, totul pentru binele omului).

Alte modele ale bioeticii

- În literatura științifică se evidențiază și alte modele (trasee) ale bioeticii – american și european.
- **Modelul american** – este înțelegerea bioeticii în sens larg, ca etica viului, sau bioetica potteriană.
- **Modelul european** - înțelegerea bioeticii în sens îngust, mai des ca deontologia medicală.
- Această diferențiere este relativă, fiindcă chiar în America este populară și concepția lui **Andreas Hellegers**, care **înțelege bioetica ca totalitate de probleme morale a biomedicinii.**

Bioetica și filosofia

- **Etica este nucleul filosofiei**, deoarece filosofia coordonează și trebuie să coordoneze problemele sale în conformitate cu principiile morale.
- Etica, ca și filosofia, pune un șir de probleme conceptuale, ea trebuie să determine valoarea omului, locul lui în lume, sensul vieții lui, atitudinea și responsabilitatea acestuia față de societate, alegerea idealului.
- Însă **etica pune aceste probleme nu în mod teoretico-gnoseologic, ci practico-comportamental**. Prin aceasta ea se deosebește de știință și de filosofie.
- **Morala aplică măsura la realitatea existentă**. Divergența dintre existență și măsură (cuvânt) este o divergență specific morală ce impulsionează activitatea social-istorică a omului.

Bioetica și filosofia

- **Bioetica ca disciplină filosofică apare ca o nouă etapă a eticii generale** și o continuare a eticii medicale.
- Sub influența intensă a progresului tehnico-științific se dezvoltă nu doar etica profesională, dar și cunoștințele unei etici universale la care se referă și atitudinea omului față de mediu, biosferă, față de însăși viața.
- **Naturalizarea eticii a dus la apariția bioeticii.**
- Actualmente **bioetica** este o noțiune mai largă ce include în sine etica medicală, veterinară, etica ecologică și alte discipline înrudite.
- Dacă în centrul eticii medicale și a eticii generale se găsește omul (principiul antropocentrist), apoi în centrul bioeticii se situează noțiunea de viață, de vietate (**principiul biosferocentrist**).

Bioetica și supraviețuirea

- Morala de la apariția ei și până astăzi include în sine doar principii și norme ce se referă la relațiile dintre oameni și nicidecum nu atingea raportul sociumului cu natura, omului cu biosfera.
- **În condițiile crizei ecologice se consolidează o nouă tendință**, un nou fenomen în conștiința morală și anume: **datoria morală față de natură și deci apare o formă nouă a conștiinței sociale - conștiința noosferică.**

Bioetica și supraviețuirea

- Bioetica ca știință ar trebui la acest capitol **să rezolve câteva probleme principale:**
  - a face posibilă supraviețuirea întregii ecosisteme,
  - a fi reperul de bază al existenței omului,
  - a orienta rațiunea umană și cunoașterea spre tot ce ameliorează calitatea vieții și a depăși tot ce stopează dezvoltarea
  - și afirmarea personalității umane.
- Cu alte cuvinte, bioetica ar trebui să contribuie cu toate posibilitățile ei la constituirea intelectului noosferic.

Strategia supraviețuirii

- Problema cheie actualmente este elaborarea **Strategiei Omului** coordonată cu **Strategia Naturii**.
- **Strategia omenirii** - totalitatea diferitor activități și norme ce ar asigura coevoluția omului și mediului ambiant.
- Strategia omenirii trebuie să accepte și noi modernizări, ea trebuie să aibă o nouă filosofie - filosofia supraviețuirii.
- Bioetica care se ocupă cu problemele omului și optimizării condițiilor sociale și naturale poate să contribuie la elaborarea strategiei omenirii, la rezolvarea problemelor globale, la elaborarea noilor orientări valorice, noilor paradigme de supraviețuire ce ar reglementa folosirea biotehnologiilor.

Strategia supraviețuirii

- **Civilizația contemporană tehnogenă cu industria ei consumătoare trebuie să fie înlocuită cu o nouă civilizație - informațional-ecologică (noosferică) cu valorile ei general-umane** ce ar asigura existența veritabilă a omenirii.
- Este vorba de **formarea și fundamentarea noilor principii ale existenței umane, noilor idealuri ale activității umane, perspectivelor dezvoltării omului și societății.**
- În realizarea acestor imperative un rol important îi aparține filosofiei, bioeticii și eticii medicale.

Moralitatea și raționalitatea

- Dezvoltarea rapidă a medicinei și biologiei, cât și a altor științe, provoacă noi discuții ce vizează nu doar procesul de cercetare științifică a savanților, dar și activitatea cotidiană a fiecăruia dintre noi.
- Noile elaborări biomedicale și cercetările genetice trezesc o întrebare de bază: **este oare benefic și de acceptat ceea ce tehnic este posibil?**
- E adevărat că în rezultatul cercetărilor științifice apar noi posibilități, dar acestea prea rapid sunt introduse în practică, fără de recurs la îndoială.

Moralitatea și raționalitatea

- Prin urmare, **moralitatea societății pare a fi marcată de nechibzuința umană**, astfel încât își pierde hotarul dintre ce ar trebui de făcut și ce nu ar trebui de permis, apelând la dovezile înțelepciunii și rațiunii.
- Conștiința omului contemporan este dominată de ideile unei noi lumi, unui viitor prosper și liber, cu regret însă, uitând trecutul cu valorile sale.
- **Savanții sunt convinși că explorările științifice nu pot fi limitate. Ei compară progresul științific cu o calamitate naturală, imposibilă de oprit.**

Moralitatea și raționalitatea

- E adevărat că voința și **rațiunea omenească, nefiind limitată de morală, pot provoca urmări comparabile cu cele ale calamităților** ce șterg din calea sa tot ceea ce e viu.
- Omul, însă, e capabil să prevină calamitățile și să se apere de acțiunea lor distrugătoare. Una din metodele de apărare de consecințele negative ale progresului științific este **respectarea normelor și principiilor bioetice.**
- Viața trebuie stimată chiar din momentul conceperii ei, trebuie respectată inviolabilitatea și sfințenia acestui miracol.

Moralitatea și raționalitatea

- **Crearea tehnicii vieții ce duce la moarte** (moarte a societății) - iată paradoxul principal relevat de faptele sus numite.
- Dar crezând că dezvoltarea științei duce mereu la ceva rău, este la fel de naiv, după cum eronat se crede că ea are doar rezultate benefice.
- **Problema constă nu în oprirea cercetărilor științifice, dar în luarea controlului asupra elaborărilor noi,** de la etapa experienței și până când au devenit obiect al comercializării.